

Metsätalouden ympäristöseuranta 2016

Miksi ympäristöseurantoja tehdään

Metsien käsittelyssä lainsäädäntö, metsäsertifiointi ja sertifioitu ympäristöjärjestelmä ohjeineen edellyttävät, että mm. luontokohteiden ominaispiirteet säilytetään ja metsien maisema-, virkistys- sekä kulttuuriarvot turvataan. Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas asettaa selkeät ympäristövaatimukset metsätalouden harjoittamiselle ja sen laadun jatkuvalla parantamiselle.

Seurannan avulla saadaan:

- annettua palautetta tehdystä työstä ympäristönhoidon kannalta
- selville, kuinka toiminnassa on otettu huomioon lainsäädäntö
- toteutettua sertifiointikriteerien ja omien ohjeiden vaatimukset
- kerättyä tietoa metsäsertifiointia varten
- koottua koulutus- ja kehitystyön painopisteet
- tietoa tulosoajasta varten
- tukea metsätalouden ympäristöviestintään

Metsätalouden ympäristönhoidon laatua seurataan vuosittain. Johdon katselmukseen saadaan tietoa otantatarkastuksista, auditoinneista ja palautejärjestelmästä.

Puunkorjuun ympäristöseuranta aloitettiin vuonna 1994, ja seuraavana vuonna seuranta laajennettiin koskemaan myös vesiensuojelua kunnostusojitusten, maanmuokkauksen ja kulutuksen yhteydessä. Seurantamenetelmiä käytetään myös energiapuun korjuun ja tienrakennuksen ympäristönhoidon laadun varmistamisessa. Seurantaa kehitetään jatkuvasti, lainsäädännön, metsäsertifiointin, ohjeiden ja menetelmien muuttuessa.

Vuoden 2016 ympäristöseuranta

Vuonna 2016 tarkastuksessa mukana olivat vuonna 2015 toteutetut uudistus-, kasvatus- ja erikoishakkuut ja tarkastusvuonna tehdyt kunnostusojitus-, maanmuokkaus-, tienrakennus- ja energiapuunkorjuu-kohteet. Hakkuiden osalta kohteet valittiin otannalla toteutetuista työmaista. Vesiensuojelun seurannassa kohteiden valinnassa painotettiin vesistöjen läheisyyttä. Kestävä kehitys-toiminnon laatu- ja ympäristöasiantuntijat tekivät tarkastuksen. Maastotöihin mukaan kutsuttiin myös paikallisen tiimin vastuuhenkilöt.

Vuoden 2016 seurantojen tulokset osoittavat, että ympäristönhoidon laatu on kokonaisuutena säilynyt hyvänä. Toiminnan taso täyttää hyvin lainsäädännön, metsäsertifiointin ja Metsähallituksen ympäristöoppaan vaatimukset.

Pitkän aikavälin seurannan perusteella ympäristönhoidon laatu on vakiintunut hyvälle tasolle.

Seurantamenetelmien kuvaukset ja tulokset

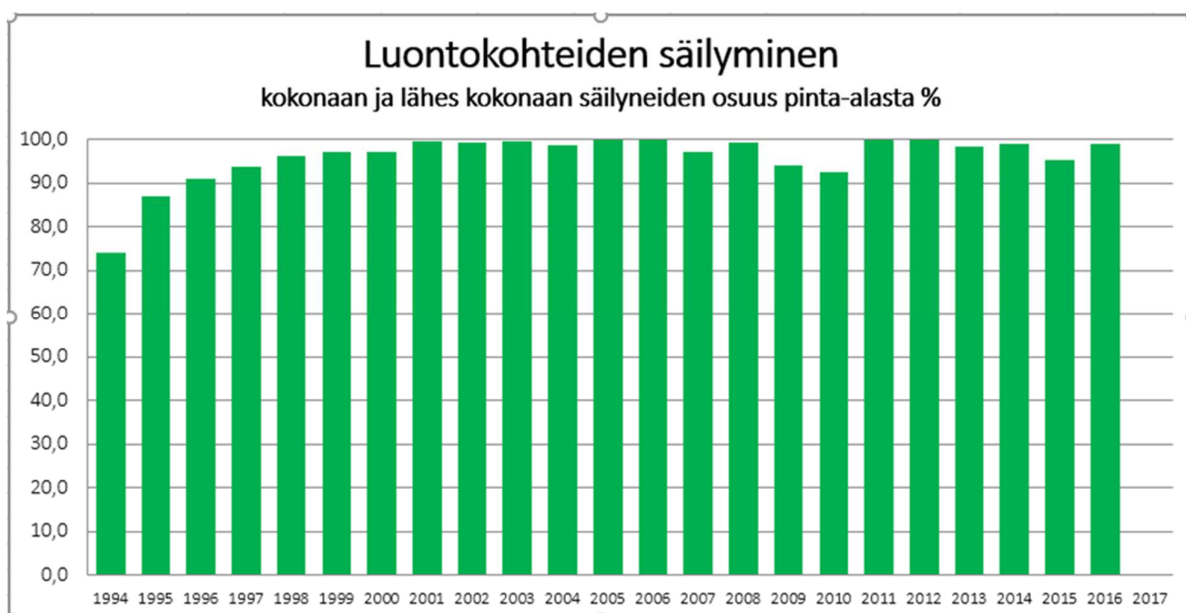
Seurannoissa on käytetty neliportaista arvosteluasteikkoa:

- 4: toimittu ohjeen mukaan eikä puutteita
- 3: pieniä puutteita, mutta vielä hyväksyttävällä tasolla
- 2: selviä puutteita toiminnassa tai ympäristön kannalta epätydyttävä
- 1: paljon puutteita toiminnassa tai ympäristöriski todennäköinen

Puunkorjuu

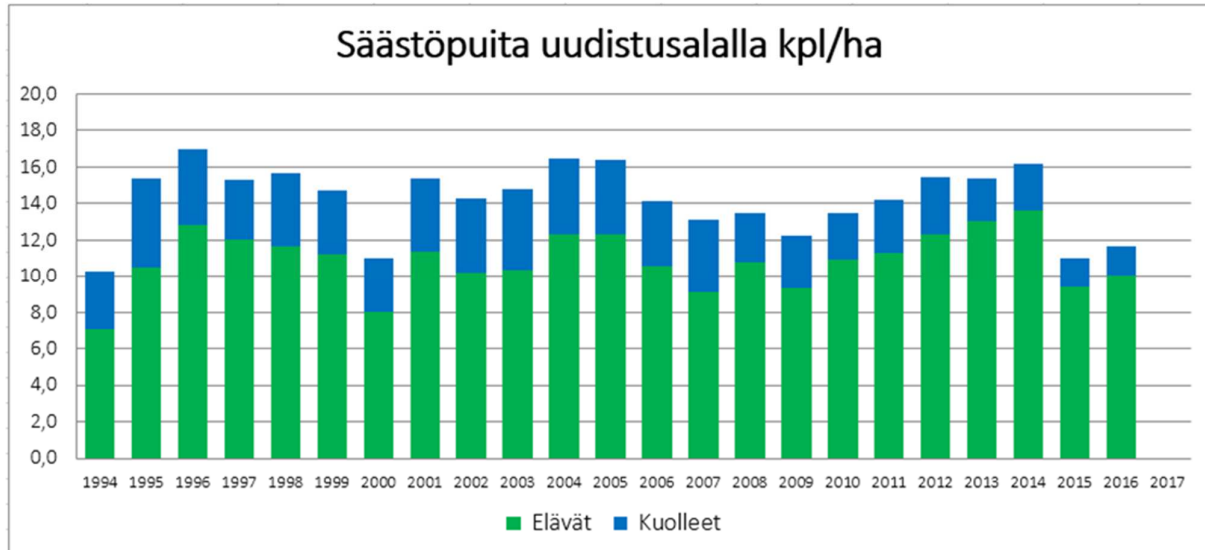
Arvioinnissa tarkastetaan:

- korjuun puusto- ja maastovauriot
- metsien maisema-arvojen turvaaminen
- metsien virkistysarvojen turvaaminen
- metsien kulttuuriarvojen turvaaminen
- suojeltavien lajien ja niiden elinympäristöjen turvaaminen
- luontokohteiden ominaispiirteiden säilyminen
- riistan huomioiminen uudistusalan raivauksessa
- vesistöjen suojavyöhykkeiden rajausta ja säilyminen
- hakkuualoille ja luontokohteisiin jätettyjen elävien säästöpuiden ja järeiden lahopuita määrä sekä luonnonhoidollinen laatu

Edellisvuotena, varsinkin Lapin alueella, luontokohteita oli vähänlaisesti, minkä vuoksi viime kesän seurannoissa tarkastettiin otannalla valituista leimikoista niitä toimenpidealoja, joiden yhteydessä oli luontokohteita. Näin tarkastettujen luontokohteiden pinta-ala kolminkertaistui edellisvuoteen verrattuna. Tarkastettujen uudistusalojen luontokohteiden kokonaispinta-ala oli 21,4 ha. Pinta-alasta 98,8 prosentilla kohteen ominaispiirteet olivat säilyneet joko täysin tai lähes täysin.

Säästöpuilla on tärkeä merkitys monille lahoppuusta riippuvaisille eliölajeille. Ympäristöseurannan mukaan vuoden 2015 normaaleissa uudistushakkuissa hakkuualalle jätettiin keskimäärin 11,7 Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan mukaista arvokasta säästöpuuta hehtaarille. Pohjois-Suomessa säästöpuita jäi selvästi yli ympäristöoppaan kappalemääräisen tavoitteen.

Kuvassa esitettyjen arvokkaiden, järeiden säästöpuiden lisäksi uudistusaloille jätettiin runsaasti pienempiläpimittaisia puita, jotka luetaan metsäsertifiointissa myös säästöpuiksi. Metsäsertifiointikriteerien mukaisia säästöpuita jätetään uudistusaloille keskimäärin yli kaksikymmentä kappaletta hehtaarille.

Uudistusalan raivauksessa jätetään riistatiheikköjä. Riistan huomioimista on seurattu vuodesta 2012 ja siihen on kiinnitetty niin hakkuissa kuin uudistusalanraivauksessa viime vuosina erityistä huomiota.

Energiapuun korjuu

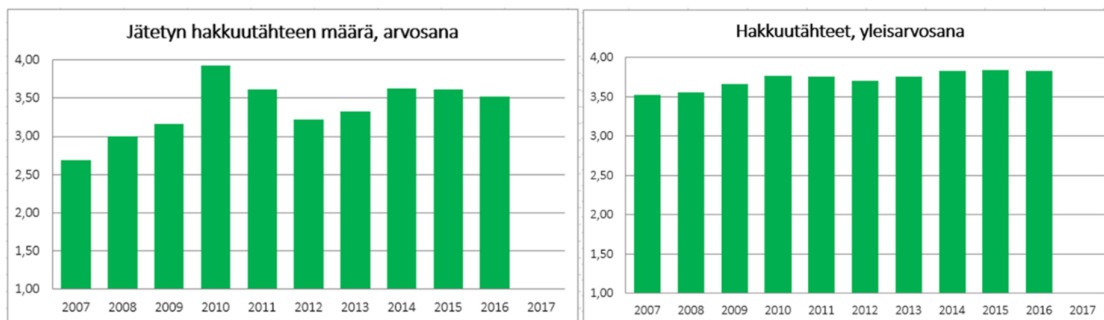
Energiapuun korjuun seurannassa arvioidaan energiapuun korjuun aiheuttamat vaikutukset ainespuun korjuun jälkeen. Hakkuutähteiden ja kantojen korjuu arvioidaan omina työlajeinaan. Kantojen korjuuta ei tehty viime vuonna Metsähallituksessa.

Arvioinnissa tarkastetaan:

- kohteen sopivuus energiapuun korjuukohteeksi
- hakkuutähteiden ja kantojen jättäminen korjuualalle ohjeeseen verrattuna
- varastoinnin vesistövaikutukset sekä mahdolliset työturvallisuusriskit
- järeiden lahopuiden säilyminen
- erityiskohteiden säilyminen (luonto-, kulttuuriperintö- ja virkistyskohteet)
- suojavyöhykkeiden rajausta ja säilyminen (vesistöt, säästöpuut, erikoiskohteet)
- kohteen maisema-arvojen säilyttäminen
- korjuun puusto- ja maastovauriot.

Energiapuun korjuuta on tehty ja seurattu vuodesta 2007. Ympäristöseurannan näkökulmasta toiminta on hyvällä tasolla. Energiapuun korjuumäärät ovat laskeneet huomattavasti. Pohjanmaa-Kainuu alueelle hakkuutähteitä kerättiin niin vähän, ettei alueella tehty siihen kohdistettua ympäristöseurantaa kesällä 2016.

Vesiensuojelu: kunnostusojitus ja maanmuokkaus

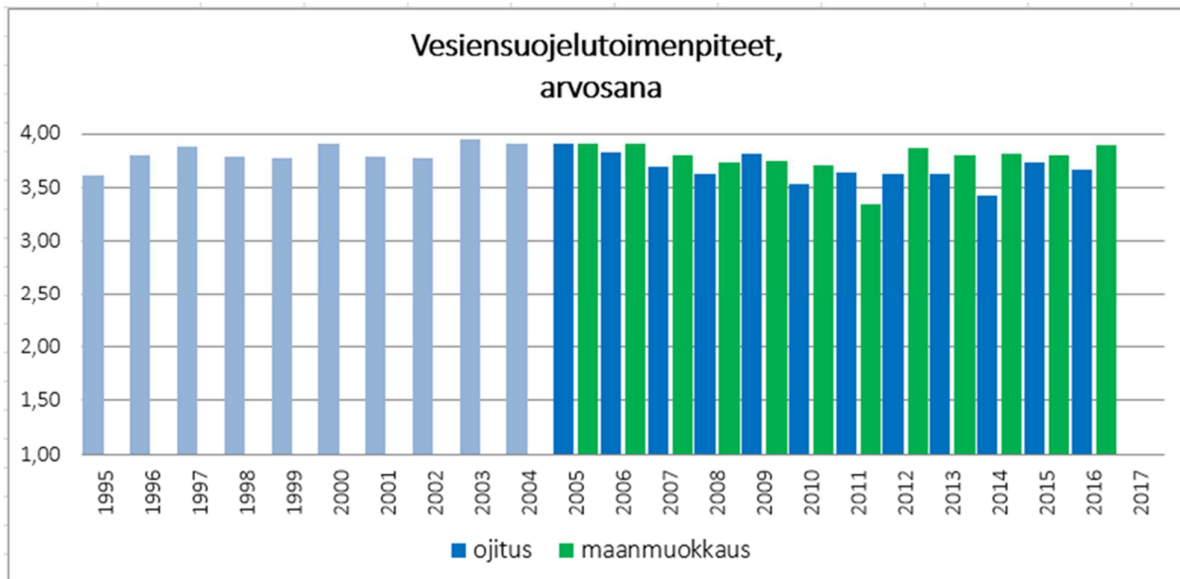
Vesiensuojelun tason arviointia tehdään kunnostusojituksessa ja maanmuokkauksessa.

Arvioinnissa tarkastetaan:

- muokausmenetelmän sopivuus kasvupaikalle
- kunnostusojituksen tarpeellisuus
- työkohteeseen rajoittuvien vesistöjen vesiensuojelutoimenpiteet ja niiden riittävyys
- suojavyöhykkeiden arviointi Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan mukaan
- suojavyöhykkeiden arviointi metsäsertifiointia varten
- luontokohteiden huomioon ottaminen
- maisematekijät
- käsittelyalalla tehdyt vesiensuojelutoimenpiteet.

Kunnostusojituksessa ja maanmuokkauksessa toimenpiteet suunnitellaan siten, että kiintoaineksia ja ravinteita ei pääse vesistöihin. Järvien, jokien, purojen ja lähteiden ympärille jätetään riittävät suojavyöhykkeet vesistöhaittojen ehkäisemiseksi. Kunnostusojitusmäärät ovat pudonneet edellisvuosista. Viime vuonna oli useita metsätiimejä, joiden alueella ei ojitettu ollenkaan. Tulosten perusteella toteutetuissa kunnostusojituskohteissa vesiensuojelussa on onnistuttu hyvin.

Metson soitimet

Metson soidinpaikkoja on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään noin 2 500 kpl. Metsolle soveltuvan metsän peittävyys pitää olla soidinpaikalla (20 ha) vähintään 50 % ja soidinalueella (314 ha) vähintään 33 %. Tunnetut soidinkeskukset jätetään uudistushakkuissa pääsääntöisesti hakkaamatta, mutta suurilla (yli 10 kukkoa) soitimilla voidaan tehdä varovaisia pienaukko-, väljennys- tai erirakenteistavia hakkuita (Ympäristöopas 2011).

Arvioinnissa tarkastetaan:

- soidinpaikan metsäisyys-prosentti
- soidinalueen metsäisyys-prosentti
- hakkuuaukon koko soidinpaikalla

Metson soidin

- Soidinkeskus (parittelupaikka keskellä)
- Soidinpaikka (metsokukkojen soidinreviirit)
- Soidinalue (tämän ulkopuolella)

Soidinalueiden (314 ha) metsän peittävyys (metsäisyysindeksi) täyttää metson soidinpaikalle asetetut vaatimukset kaikilla soitimilla ja soidinpaikkojen (20 ha) metsäisyysindeksi täyttää asetetut vaatimukset yhtä soidinpaikkaa lukuun ottamatta. Aukon koon osalta tulokset ovat vähän heikentyneet.

